

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Epistolai tu hagiū Isidōru tu Pēlusiōtu

Isidorus <Pelusiota>

Parisiis, 1585

Irenei Gręcismi aliquot indica[n]tur, C. 33.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71898)

cogaris cum indignis secedere domum. Hæc postrema verba in Græco sic leguntur, τὴν μὲν μετὰ τῆς ἀναξίαν ἀνακεχωρήσεις .i. eo quod cum indignis minime secesseris. Ibidem Neque enim propter accumbentes mensæ Dominicæ solum, &c. G. ἔ γάρ διὰ τὰ παρεκείμενα μόνον .i. Non enim ob ea duntaxat quæ proponuntur .i. ob corpus ac sanguinē Christi. Aliquantò post, Et quasi spongia ipsi hanc Ecclesiam abluamus, &c. Hunc locum sic potius vertendum existimo: Quemadmodum spongia templum eluimus (ἀεὶ πλύνουμεν enim in præsentī lego) ut in puro templo cuncta proponantur, nec vna macula aut ruga sit. Etenim oculi quoque ipsi huiusmodi spectaculis indigni sunt. Ibidem, Vsq̄uadeò indigni censebantur montis illius ascensu. Sic verto, Ne dignæ quidem (bestiæ) erant, quæ in montem ascenderent. Et versu seq. pro, iidem, repono, eadem: & pro, liceat, licet. Non longè hinc, Nunquid non omnia ipsi feceritis in gratiam huius solius præcepti? G. ὡς τῆς .i. ne ea (mensa) careatis. Infra, Cur non pro virili adnitimur, aut etiam incurfionem admolimur, implendo tam salutari negotio? G. καὶ ἔ σπύδιον ἔδδ' ὄπιθεν τῶν ὀργάνων; .i. ac non properamus, atque ad eam rem omni celeritate contendimus. hoc est, ad suscipiendam Eucharistiam. Ibidem, Neque enim liceat in ius trahere infirmitatem. G. ὅτι ἔστιν ἀπίστω ἀδύνατον .i. non licet imbecillitatem causari.

Irenæi Græcismi aliquot indicantur.

CAP. XXXIII.

APUD Irenæum plurima sunt ita de Græcis imitata, ut quid ea significant, vix satis quisquam assequi possit, nisi mediocrem linguæ Græcæ peritiam sibi compararit. Huius generis quædam ex secundo libro, in quo prodigiosa Valentinianorum commenta refelluntur, nuper excerpti, quæ notatu non indigna existimaui. In Præfatione itaque non est dubium quin ad Græcorum morem loquatur interpres, cum ait, Quonam modo per numeros veritatem affirmare (ubi tamen haud scio an infirmare potius legendum sit) conantur, minutatim perexiimus. Perexire enim nouo, ac Latinis profus inusitato more dixit, quod Græci δεξελθῆν .i. commemorare, dicunt. Ibidem quod Demiurgum postremitatis, & cap. 1. extremitatis fructum esse dicit, Græci ὑπερήματος καρπὸν dicunt. Quanquā Epiphanius hæref. 31. non eum ὑπερήματος καρπὸν, sed ὑπερήμα potius à Valentinianis appellari ait. Cap. 1. Hoc autem ne homini quidem solerti applicet quis, quanto magis Deo. Hic, quanto magis, pro, quanto minùs, dictum est Græcorum more, qui nonnunquam πολλῶ μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἡπυ γῆ, vel μῆτι δι. Cap. 2. Quemadmodum in regem correctio belli refertur. Vbi interpres non satis aptè χετέρωματα, vel χετέρωσιν πόλεμος vertit, belli correctionem, cum potius bellicum successum significet. πόλεμος enim χετέρωσιν, qui bellum ex animi sententia confecit: quemadmodum & χετέρωσιν σωφροσύνη, idem est quod omnes temperantiæ numeros implere. Vers. seq. ut & pluribus aliis locis, conditio ἀπὸ τῆς κλίσεως, vel κλίσεως .i. pro creatione vel re creata vsurpatur. Id quod nisi quis animaduertat, sæpe quid Authr sibi velit, ancipiti animo erit. Sic cap. 6. Ignis in conditione numeratur .i. inter res conditas: & cap. 56. Sunt in cælis spirituales conditiones. .i. creaturæ. Cap. 3. Instabilis igitur, qui est secundum eos Bythus. G. ἀσίστατος τοίνυν ὁ κατ' αὐτὴν βυθός. Interpres sæpe in hoc libro, Instabilis vocabulo utitur, nō satis propriè. ἀσίστατος enim dicitur id, quod ita proponitur, ut ne vlllo quidem modo esse queat quod fingitur. Sic cap. 54. Valentinianos instabilia delirare

E iijj

ait, hoc est eiusmodi deliramenta proferre, quæ nullo modo constare atque coherere possint, sed ab omni verisimilitudine abhorreant. Et cap. 56. Valentinianorum matrem instabilem esse inquit, hoc est ita prodigiosè & absurdè confictam, vt veri similitudinem omnem excedat. Atque ad hunc modum, cum aliquid eiusmodi esse vult, vt nulla in id absurditas cadat, constandi vocabulum vsurpat, vt in tit. cap. 11. substantiam materiæ labi adiungere non constat. i. absurdum est materiæ procreationem (Gr. ἐσώσιν) labi ascribere. Et in initio eiusdem capituli, Attribuere substantiam eorum, quæ facta virtuti & voluntati eius, qui omnium est Deus, & credibile & acceptabile & cōstans. i. σωετηρός. Rursus cap. 3. ad Græcorum normam dictum est, Vacuum hoc magis pleromate eorum ostenditur instabile. Etenim, magis pleromate, pro magis quàm pleroma, Græcissimum olet. Quem quidam minimè aduertens, legendum putat, maius pleromate. Sed hanc emendationē sensus refellit. Hoc enim vult Irenæus, vacuum illud, quod Valentiniani inducebant, stultius adhuc absurdiusque esse pleromate illo, quod iam confutarat. Cap. 4. non secundum localem sententiam. Sententiam malo, quàm substantiam. Sic enim Græci dicunt, ἔστι τι πῶς ποικίλῃ ἐννοίᾳ. Cap. 5. initio concedens sistere errorem & crescere. Sistere hîc, pro consistere & emergere accipitur. G. σωίσαται. Ibidem, de pœnitentia eradicare. i. mutata sententia. Gr. ἐκ μεταβολῆς. Cap. 7. Spiritualia nulli obscurare possunt. Græca locutio, pro, nulli caliginè offundere. τὰ πνευματικὰ μηδενὶ ὑποκοτεῖν δύναται. Ibidem, Neque vacuum esse, aut vmbra capiet. G. ἔστι τὸ κενὸν εἶναι, ἢ σκιάν ἐκδέχεται. i. neque fieri poterit vt vacuum aut vmbra sit. Et sic cap. 16. Et hæc quidem in hominibus capit dici. G. ἐκδέχεται. Cap. 8. Itaque vacuum ostensum est figmentum eorum, & inconstans doctrina, vacui & hî qui attendunt eis. Ludit hoc loco Irenæus in ambiguitate vocabuli κενόν, quod initio capituli vacuum significat, hîc autem stultum & inane. Quas significationes distinguere debuit interpret. Cap. 10. sua voluntate & virtute substantia vsus. G. τῆ οὐκείᾳ βουλήσιν ἐσώσθη γενέσθαι. i. sola sua voluntate ac potentia procreatis omnibus rebus. Cap. 12. & quod nō est verisimile ipsorum ostendere. G. καὶ τὸ ἀπίθανον αὐτῶν δεκτικόν. Itaque, quod hoc loco relatiuum est, nō causale. Cap. 15. Si autem Endiarcheton logon dixerint. G. ἂν δὲ ἐνδιάρχητον λόγον εἴπωσιν. i. Si autem intus conditum Sermonem dixerint. ἐνδιάρχητον λόγον Græci opponunt παροφρακτικόν, hoc est, vt cap. 16. vertit interpret, emissibile verbum, vel, vt cap. 49. emissionis verbum, vel denique, vt cap. 16. prolatiuum. Iam quis neget in hoc eodem cap. 15. quin Græco more dictum sit, Aut quasi meliores sint & differentiores? Latine enim dicendum erat, præstantiores. G. διαφορώτεροι. Et sic cap. 55. intelligendum est illud, Si seipso dicant differentiores, ex operibus arguentur. Nihil enim tale ab ipsis iactatum est. Vbi tamen actitatum malim, quàm iactatum, vel, vt in margine, iactitatum. Neutra enim lectio satis quadrat cum his quæ præcedunt. Cap. 18. qui lationem prolatiui hominum verbi transferunt in Dei æternum verbum. Hanc lectionem amplector, non eam quæ est in margine, vbi pro, lationem, habetur, generationem. Gr. οἱ τὴν φωνὴν τῆ τῶν ἀνθρώπων παροφρακτικῶν λόγων ἀναφέρουσιν εἰς τὸν αἰδῖον τῶ θεοῦ λόγον. Cap. 19. & plurimis aliis locis his verbis vtitur, Frustrà autem, & prout euenit, quæ Græcis hisce respondent, εἰ καὶ δὲ καὶ ὡς ἐτύχε. Cap. 19. Aeonon & Synesin. Legendum Aionon, vt constat ex primo cap. lib. 1. nisi mendum sit in Græco codice. Cap. 21. Sicut passus est Basilides, cum minimè attigisset veritatem. Hoc Græcum sermonem prorsus re-
dolet.

dolet. Nam quod Græci dicunt, ὁ δὲ ἐπάγει ὁ Βασιλεύδης, Latino modo dicendum fuerat, quod Basilidi accidit. Cap. 21. In aliquo vno statuere sensum. Gr. ἐρείδων τὸν νοῦν .i. mentem figere. Cap. 22. qui imputant nobis. G. ὀνειδίζουσι, vel ἐγγυαλοῦσι .i. exprobant, vel accusant. Ibidem, Eiusdem substantiæ existebant his qui se emiserant, pro, existebant cum his, phrasis est à græcis desumpta. Græci enim dicunt, τῆς αὐτῆς ὀσίας ἢ τῶν αὐτῆς πρὸς ἑβραίοις. Sic etiam cap. 24. reuocantes arguentur, pro, reuocare arguentur, vel, conuincuntur. G. ἀναφέροντες ἐλεγχοῦσιν. Illud etiam admonendum, Interpretem sæpe ut verbo, fieri, pro, esse & versari. Sic cap. 24. Hanc agnitionem habere potuerunt, priusquam in passionibus fierent. Et cap. 25. Quomodo rursus Enthymesis eius cum passione procedens separatim poterat fieri? Enthymesis enim esse intelligitur erga aliquem, ipsa autem (sic enim lego, non ipsum) seorsum nunquam fiet. Et cap. 28. Velle intra eum fieri. Ac denique cap. 56. & 57. In omnibus operibus fieri. In his omnibus locis pro fieri, dilucidior esset sensus, si esse, aut versari legeretur. Sed & cap. 29. Interpretes, dum Græcos imitatur, nouo more dixit, consternationem infecit, pro, intulit, vel, incussit. Gr. ἀπορίαν ἐνεποίησεν. Loquitur enim de affectionibus, in quas Aron ille miser incidit. Quandoque etiam erga, pro circa usurpat, ut cap. 25. Affectio erga aliquem fit, pro, circa aliquem, vel, in aliquo, existit: & cap. 30. eorum qui sunt erga Saluatorem, pro circa. Quin Græcorum quoque more ostendere sæpe, pro probare dicit, ut cap. 30. Futile verbum & vanum, quod nullo modo ostendi possit. G. ἀναπόδεικτον: & cap. 54. Huius nullam ostensionem afferentes. .i. probationem. Cap. 31. Demiurgos nominatiui casus est. Obscurior autem est Græcismus cap. 33. in his verbis, Caro eget spiritali, si tamen incipiet saluari. G. ἢ ὅτι τὸ πνευματικὸν δεῖται, εἰ γὰρ μέλλοι σώζεσθαι .i. siquidem futurum sit ut salutem consequatur, vel, siquidem salutem consecutura est. Et cap. 35. Si eorum quæ super Demiurgum dicuntur, mysteriorum speculator & auditor inciperet fieri. G. εἰ τὸ δὲ ἀρχαῖον τὸ δὲ μιαιφόνον λεγομένων μυστηρίων ἐπίπλησεν καὶ ἀπροσπῆξις ἐμελλε γίνεσθαι. Existimo autem Interpretem, dum in his ac similibus verbis, μέλλειν, incipere vertit, eum sequi voluisse, qui hunc locum Ioan. 4. ἐμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν, transtulit, Incipiebat enim mori, quemadmodum & supra eundem cap. 1. ad Hebr. imitatus est in voce ἀπόφορος. At verò cap. 35. vis Græcæ vocis parum animaduersa errorem non dissimulandum induxit. Sic enim initio capituli legitur, Eodem modo & nos non modicam partem, sed ea quæ sunt maxima continentia regulæ ipsorum resoluentes capitula, &c. Mihi autem dubium non est, quin pro, maxima, substituendum sit, maximè. Nam quod in Græco (sic enim planè mihi persuadeo) erat, συνεχικτώτατα, id verborum tenacissimus Interpretes reddidit, maximè continentia: ego, præcipua ac maximi ponderis. Sic enim clarior est sensus. Cap. 37. Ex qua & isti compuncti, &c. G. κεκαυτηλασμένοι .i. quasi cauterio inusti: Paulina vox. i. Tim. 4. Cap. 40. Ut autem ex superfluo hoc eis detur. G. ἐκ περισσίας, vel ἐκ περισθῆ, ex abundantia. Cap. 41. Falsa est eorum redditio. Gr. ἀπίδοσις. Sed hoc loco vocabulum istud explicationem potius aut accommodationem transferre debuit interpretes. Alioqui verbum istud retinet, ut sensum interim amittat. Cap. 43. Non enim infectus es, o homo. Gr. ἀγέννητος .i. increatus. Cap. 44. absolueret parabolas. Gr. ἀπολύειν .i. dissolueret, explicare. Cap. 47. Non est mirum si in spiritalibus & cælestibus, & his quæ habent reuelari, hoc patimur nos. Quibus in verbis duplex Græcismus inest. Nam &, habent reuelari, pro,

reuelatione opus habent, Græco ritu dictum est: & item illud, hoc patimur nos, pro, hoc nobis vsu venit. Ibidem, Labis fructum & ignorantie prolationem pronuntiat. G. ὑπερήματος καρπὸν καὶ ἀγνοίας πρὸς θεοῦ ἀποφραίνεσθαι .i. ignorantie fructum, vel, ab ignorantia productum. Vt enim Interpres vertit, obscurus est sensus. Cap. 52. Ad quem inhabitantes terram velut locustæ sunt deputati. Phrasis Græca, pro, cum quo cōparatæ. Cap. 54. ad quos stupescunt multi insensatorum. Id etiam Græcorum more dicitur, pro, quos admirantur. G. πρὸς θεὸν κελύασι πολλοὶ τῶν ἀνοήτων. Ibidem quoque altera est Græca locutio, Quibus floribus adornauerunt eam quæ est sub cælo? Sic enim Græci dicunt, πῶς ἄνεσιν ἐκόσμησας τὴν ὑπὲρ ἕσπερον .i. τὴν γῆν, terram. Cap. 55. Non enim possibile est eum Patris prouidentia superiorem esse, & hæc cū interior homo, &c. Hic quoque, & hæc, Græco ritu dixit Interpres, pro, idque. Eodē modo aliquanto inferiūs Hellenismum spirant hæc verba, Nullius operationis Domini sunt, pro, in eorum potestate non est quicquam operari. G. ἕδειός ἐργα κρείοι ἔσι. Sic etiam infra, Et est substantia hominum voluntas eius: pro, Sola ipsius voluntate homines in ortum producti sunt. Cap. 57. apertus est Græcanismus in his verbis, Non est numerum dicere gratiarum, pro, gratiarum numerus iniri nequit. Cap. 59. Illud item Græcismum olet, Latuit semetipsum in alteram maiore incidens aporiam, pro, Imprudens in alteram maiorem difficultatem incidit. Gr. ἐλάθη ἑαυτὸν εἰς ἐπίερον μείζονα θεωπεσὸν ἀπελαί. Quo etiam modo vertit Interpres cap. 13. Heb. Per hanc enim latuerunt quidam angelis hospitio susceptis. Vbi Græce locutionis ignoratio factum est, vt quidam pro, latuerunt, legendum putarint, placuerunt. Sed & post hæc postrema Irenæi verba sequitur rursus alter Græcanismus, Si enim obliuionis poculum potata est, pro, obliuionis poculo. Gr. εἰ γὰρ τῆς λήθης ποτήριον ἐποτίσθη. Cap. 64. Tanquam Patre donante perseuerantiam his qui salui fiunt. Hoc loco perseuerantia non accipitur, vt in illo Euangelij loco, Qui autem perseuerauerit vsque in finem, &c. sed ἀπὸ τῆς ἀσφαλείας .i. pro permanentia & perennitate.

Emendantur nonnulla in eodem libro.

CAP. XXXIII.

GRÆCÆ eas phrases, quæ mihi, cū secundum Irenæi librum legerem, occurrerunt, superiore capite commonstravi. Nunc loca quædam in eodem libro indicabo, in quibus idem Author temporis iniuria mihi malè acceptus fuisse videtur. Cap. 10. in his verbis, de aranea resticulas necentes, an non perspicuum est, pro, aranea, arena legendum esse? Tritum quippe est Græcorum sermone hoc prouerbum, ἐκ σαμμῶν χοιρίον πλέκειν .i. ex arena funem necere. quod quidem in eos torqueri solet, qui leuibus argumentis aliquid persuadere moliuntur. Ibidem aliquantò post, Siquidem super fabricatorem Deum, &c. Hoc loco vel aliquid desideratur, vel, siquidem, pro, vtpote, nouo more vsurpatum est. Quinetiam sub capitis finem in his verbis, Lachrymas tantas ac sudores aut tristitias, solæcismus apertus est. Hæc enim omnia recto casu efferenda sunt. Cap. 24. participasse passionis huius. Passioni, lego, non passionis. Eodem vers. Quia à Logo quidem cœpit, deriuatio autem in Sophiam. Hic equidem, deriuauit, emendare non dubitem. Priore enim libro cap. 1. hæc Irenæi verba sunt: ἐνήξατο μὲν ἐν τοῖς θεῶν τὸ τοῦ, ἀπίστησε δὲ εἰς τὸν. Sub finem eiusdem capitis tollenda est interpunctio ea, quæ est post hæc